

Asia C-322/23 [Lufoni]¹

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

24.5.2023

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Tribunale di Lecce (Italia)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

22.5.2023

Kantaja:

ED

Vastaajat:

Ministero dell'Istruzione e del Merito (ent. MIUR)

Istituto Nazionale della Previdenza Sociale (INPS)

Pääasian kohde

Kantaja vaatii vahvistamaan oikeutensa virkaanastumistaan edeltävänä aikana useiden määräaikaisten sopimusten nojalla suoritettujen palvelusjaksojen ajalta kertyneen palvelusajan tunnustamiseen kunkin sopimuksen voimaantulosta alkaen. Kantaja katsoo, että ennen virkaanastumista suoritettujen palvelusjaksojen kiinteämääräisen laskentamenetelmän soveltaminen on hänen tapauksessaan syrjivää.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

SEU 19 artiklan 3 kohdan ja SEUT 267 artiklan mukainen ennakkoratkaisupyyntö, joka koskee Euroopan ammatillisen yhteistyöjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta 28.6.1999 annetun neuvoston direktiivin

¹ Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa oikeudenkäynnin minkään asianosaisen todellista nimeä.

1999/70/EY (EYVL 1999, L 175, s. 43) liitteenä olevan puitesopimuksen 4 lausekkeen tulkintaa.

Ennakkoratkaisukysymykset

1) Onko direktiivin 1999/70 liitteenä olevan [puitesopimuksen] 4 lauseke esteenä sellaiselle asetuksen nro 297/1994 485 ja 489 §:n, lain nro 124/99 11 §:n 14 momentin sekä presidentin asetuksen nro 399/88 4 §:n 3 momentin kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan virkaan astumista edeltävä palvelusaika tunnustetaan edellä mainitun [lain nro 124/99] 11 §:n 14 momentti huomioon ottaen täysimääräisesti vain neljän ensimmäisen vuoden ajalta ja tämän ylittävän ajanjakson osalta oikeudellisissa ja taloudellisissa tarkoituksissa kahden kolmasosan verran sekä pelkästään taloudellisissa tarkoituksissa jäljelle jäävän kolmasosan verran sen jälkeen, kun presidentin asetuksen nro 399/88 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu määrätty virkaikä on saavutettu?

2) Onko kansallinen tuomioistuin direktiivin 1999/70 liitteenä olevan [puitesopimuksen] 4 lausekkeessa tarkoitettua syrjinnän esiintymistä arvioidessaan velvollinen ottamaan joka tapauksessa huomioon vain virkaanastumishetkellä tunnustetun ennen virkaanastumista suoritettua palvelusajan, vai onko sen sitä vastoin otettava huomioon koko mainittua palvelusaikaa koskeva lainsäädäntö ja näin ollen myös ne säännökset, joissa säädetään palvelusajan täysimääräisestä palauttamisesta virkaanastumista seuraavien ajanjaksojen osalta pelkästään taloudellisissa tarkoituksissa?

Unionin oikeussäännöt ja oikeuskäytäntö, joihin viitataan

Puitesopimuksen 1–4 lauseke

Tuomio 20.9.2018, Motter (C-466/17, EU:C:2018:758) ja tuomio 18.10.2012, Valenza ym. (C-302/11–C-305/11, EU:C:2012:646).

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Opetusta kaikenikäisissä ja -tasoisissa kouluissa koskevien voimassa olevien lainsäädännösten kodifioitun tekstin hyväksymisestä 16.4.1994 annettu asetus nro 297 (Approvazione del testo unico delle disposizioni legislative vigenti in materia di istruzione, relative alle scuole di ogni ordine e grado; GURI nro 115, 19.5.1994, Supplemento Ordinario nro 79):

485 §:n 1 momentti: ”Toisen asteen oppilaitosten ja taideoppilaitosten opetushenkilöstön osalta edellä mainituissa valtion kouluissa ja niihin rinnastettavissa kouluissa – ulkomailla toimivat koulut mukaan luettuina – muutoin kuin viranhaltijana hoidettu opetustoimi tunnustetaan oikeudellisissa ja taloudellisissa tarkoituksissa virassa toimimiseksi neljän ensimmäisen vuoden

ajalta täysimääräisesti ja mahdollisesti tämän ylittävältä ajalta kahden kolmasosan verran sekä pelkästään taloudellisissa tarkoituksissa jäljelle jäävän kolmasosan verran. Tästä tunnustamisesta johtuvat taloudelliset oikeudet säilyvät ja arvostetaan kaikissa tunnustamisen hetkellä voimassa olevaa palkkaluokkaa seuraavissa palkkaluokissa.”

489 §:n 1 momentti: ”Edellä olevissa pykälissä tarkoitettua tunnustamista varten opetuksen katsotaan kestäneen koko lukuvuoden, jos se on kestänyt sitä annettaessa voimassa olevassa koulussa koskevassa lainsäädännössä tarkoitetun kokonaiseksi vuodeksi katsottavan ajanjakson ajan”.

Opetushenkilöstöä koskevista kiireellisistä säännöksistä 3.5.1999 annettu laki nro 124 (Legge del 3 maggio 1999, n. 124 - Disposizioni urgenti in materia di personale scolastico) (GURI nro 107, 10.5.1999):

11 §:n 14 momentti: ”Kodifioidun tekstin 489 §:n 1 momentti on ymmärrettävä siten, että muutoin kuin viranhaltijana annettua opetusta pidetään lukuvuodesta 1974–1975 alkaen koko lukuvuoden mittaisena, jos se on kestänyt vähintään 180 päivää tai jos palvelus on jatkunut keskeytyksellä helmikuun ensimmäisestä päivästä tutkintokauden päättymiseen saakka”.

Koulujen henkilöstöä koskevasta, kolmivuotiskaudeksi 1988–1990 9.6.1988 tehdystä sopimuksesta johtuvista säännöksistä 23.8.1988 annettu tasavallan presidentin asetus nro 399 (Decreto del Presidente della Repubblica del 23 agosto 1988, n. 399 - Norme risultanti dalla disciplina prevista dall'accordo per il triennio 1988-1990 del 9 giugno 1988 relativo al personale del comparto scuola) (GURI nro 213, 10.9.1988, Supplemento Ordinario nro 85)

4 §:n 3 momentti: ”Yliopistotutkinnon suorittaneiden korkeamman toisen asteen oppilaitosten opettajien 16:nneen, hallintokoordinaattoreiden, esi-, ala- ja keskikoulun opettajien ja ylioppilastutkinnon suorittaneiden korkeamman toisen asteen oppilaitosten opettajien 18:nneen, ylimääräisen ja avustavan henkilöstön 20:nneen ja konservatorioiden ja akatemioiden opettajien 24:nneen palvelusvuoden päättyessä palvelusaika otetaan pelkästään taloudellisissa tarkoituksissa kokonaisuudessaan huomioon myöhempiä palkkaluokkia määritettäessä”.

Tiivistelmä pääasian tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Kantaja on työskennellyt MIUR:n alaisena toisen asteen korkeamman oppilaitoksen opettajana vakinaisessa virassa 1.9.2015 alkaen. Häntä ei valittu virkaansa kilpailumenettelyn kautta vaan sopivien hakijoiden joukosta. Aiemmin hän oli hoitanut opetustointia lyhyiden ja epäsäännöllisten sopimusten nojalla lukuvuodesta 1996/97 lukuvuoteen 2014/15 (17 sopimusta, joista 14 yli yhden lukukauden mittaista). Oikean palkkaluokan määrittämiseksi ja palkkaeron poistamiseksi hän pyysi virkaan astuttuaan, että hänen määräaikainen työskentelynsä sisällytettäisiin palvelusaikaan (menetelmää kutsutaan ”palvelusajan uudestaan määrittämiseksi”).

- 2 Kansallisen lainsäädännön mukaan viranhaltijuutta edeltävä palvelusaika otetaan huomioon vain osittain, mikä haittaa palkkakehitystä. Virkaanastumishetkellä sovellettavaa palkkaluokkaa määritettäessä määräaikaisena suoritettut työskentelyjaksot otetaan näet huomioon vain neljän ensimmäisen vuoden ajalta täysimääräisesti ja sen lisäksi tämän ylittävältä ajalta kahden kolmasosan verran, kun taas jäljelle jäävä kolmasosa on merkityksellinen vasta myöhemmin, kokonaispalvelusaikaa laskettaessa. (Kokonaisena) palvelusvuotena pidetään kaikkia sellaisia muun kuin vakituisen työntekijän opetusjaksoja, jotka ovat kestäneet laissa säädetyn minimiajan; tätä lyhyemmät jaksot jätetään huomiotta.
- 3 Kansallisen lainsäädännön soveltaminen on johtanut tilanteeseen, jossa kantajan oikeudellisissa ja taloudellisissa tarkoituksissa ja siten alkupalkkaa määritettäessä huomioon otettavaksi virkaanastumista edeltäväksi palvelusajaksi tunnustetaan 10 vuotta, 5 kuukautta ja 10 päivää sekä lisäksi 3 vuotta, 2 kuukautta ja 20 päivää (mikä vastaa palvelusajan jäljelle jäävää kolmasosaa), joka otetaan huomioon pelkästään taloudellisissa tarkoituksissa ja lisätään palvelusaikaan 16:n palvelusvuoden (viranhaltijuutta edeltänyt palvelusaika mukaan lukien) täytyttyä.
- 4 Kantaja pitää tällaista laskutapaa puitesopimuksen 4 lausekkeen perusteella syrjivänä, koska jos palvelusaika otettaisiin huomioon kokonaisuudessaan, kuten häneen rinnastettavien, alusta asti vakituisesti työskennelleiden opettajien tapauksessa, hänen palvelusajansa olisi virkaanastumishetkellä ollut 10 vuotta, 10 kuukautta ja 17 päivää. Näin ollen kantaja vaatii tunnustamaan tämän pidemmän palvelusajan, arvioimaan palkkaluokan uudestaan ja maksamaan palkan sen nojalla.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

- 5 Kantaja vetoaa vakituisten ja määräaikaisten työntekijöiden yhdenvertaiseen taloudelliseen kohteluun, sellaisena kuin se ilmenee puitesopimuksen 4 lausekkeesta ja unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä. Hän painottaa erityisesti tuomiota Motter ja Corte di cassazione kyseisestä tuomiosta päättelystä oikeusperiaatetta (tuomio nro 31149/2019), jonka nojalla asetuksen nro 297/94 485 ja 489 §:ssä tarkoitettua laskentamenetelmää ei sovelleta, mikäli se johtaisi siihen, että määräaikaisen työntekijän palvelusaika määritettäisiin lyhyemmäksi kuin se, joka alusta asti vakituisesti työskennelleelle opettajalle kertyisi samassa tehtävässä saman ajanjakson aikana. Corte di cassazione mukaan syrjintä on todettava tapauskohtaisesti siten, että virkaanastumishetkellä tunnustettava palvelusaika lasketaan kahdella tavalla – tosiasiallisesti ja virtuaalisesti – ja sovelletaan työntekijälle edullisempaa [vaihtoehtoa]. Juuri tällaisen ”konkreettisen” vertailun nojalla kantaja vaatii tunnustamaan lähes viisi kuukautta pidemmän virkaanastumishetkellä kertyneen palvelusajan.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyynnön perusteista

- 6 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy unionin tuomioistuimelta, onko Corte di Cassazione tuomiossa nro 31149/2019 kehitetty ”tapauskohtainen” menetelmä täysin unionin oikeuskäytännössä asiasta ilmaistujen periaatteiden mukainen. Erityisesti mainitussa tuomiossa Motter unionin tuomioistuin on jo todennut, ettei puitesopimuksen 4 lauseke periaatteessa ole esteenä sellaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka nojalla palvelusaikaa määritettäessä otetaan huomioon niiden työntekijöiden osalta, jotka on otettu palvelukseen todistusten perusteella määräaikaisen työskentelyn ensimmäiset neljä vuotta täysimääräisesti ja sen jälkeen vain kahdelta kolmasosaltaan.
- 7 Tosiseikat ja oikeudellinen tilanne, merkityksellisyyden ja tutkittavaksi ottamisen edellytykset sekä Italian hallituksen objektiiviset vaatimukset ovat samat kuin asiassa Motter. Tämän ennakkoratkaisupyynnön esittäminen on tarpeen, jotta unionin tuomioistuin voi tarkastella myös presidentin asetuksen nro 399/88 4 §:n 3 momentin säännöksiä, joihin ei ole viitattu lainkaan, sekä lain nro 124/99 11 §:n 14 momentin säännöksiä, joihin on viitattu vain sivumennen. Objektiivisena perusteena kantajan väittämälle eriarvoiselle kohtelulle voitaisiin näet pitää myös sitä, että 16:n vuoden palveluksen täytyttyä kertynyt palvelusaika palautetaan presidentin asetuksen nro 399/88 4 §:n 3 momentin nojalla. Lisäksi lain nro 124/99 11 §:n 14 momentin nojalla kantajalle on tunnustettu kokonaisuksi palvelusvuosiksi monet sellaiset muun kuin vakituisen työntekijän opetusjaksot, jotka olivat paljon vuotta lyhyempiä ja joissa viikoittainen työaika oli erilainen.
- 8 Vaadittu asetuksen nro 297/94 485 ja 489 §:ssä tarkoitetun laskentamenetelmän soveltamatta jättäminen ei voi olla osittaista eikä johtaa siihen, että määräaikaiseen työntekijään sovellettaisiin eri sääntöjä kuin vastaavaan vakituisen työntekijään. Näin ollen Corte di Cassazione ehdottamaa laskutapaa sovellettaessa kantaja menettäisi nimenomaan määräaikaisia opettajia koskeva lain nro 124/99 11 §:n 4 momentissa tarkoitetun oikeuden vajaiden vuosien hyväksi lukemiseen, ja hän menettäisi myös presidentin asetuksen nro 399/88 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun palvelusajan palauttamisen, koska se on sidoksissa laskentamenetelmään, jossa vakinaistamista edeltävää neljättä palvelusvuotta seuraavaa palvelusaikaa lyhennetään. Näin ollen on kysyttävä, kompensoiko virtuaalisen laskutavan mukainen 3 vuoden, 2 kuukauden ja 20 päivän palvelusaika, joka on saatavissa takaisin potentiaalisissa, tulevista ja toisen henkilön tilanteesta poikkeavissa olosuhteissa, tosiasiallisesti ja asianmukaisesti sen noin viiden kuukauden tosiasiallisen palvelusajan, joka viranhaltijan ensimmäistä palkkaluokkaa määritettäessä menetetään.
- 9 Tällaisessa tilanteessa Corte di Cassazione esittämä laskutapa ei välttämättä johtaisi määräaikaisen työntekijän kannalta edullisempaan tulokseen kuin syrjiväksi väitetyn lainsäädännön soveltaminen, vaan se voisi päinvastoin johtaa epäedullisempaan tulokseen koko työura huomioon ottaen.

Tuomiossa Valenza ym. unionin tuomioistuin on jo todennut, ettei kertyneen palvelusajan laskemiseen liittyvää erilaista kohtelua voida perustella muuna kuin viranhaltijana hoidetun työsuhteen ominaisuuksilla. Näin ollen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy unionin tuomioistuimelta, mitä ajankohtaa on pidettävä ratkaisevana syrjintää arvioitaessa.

TYÖASIAKIRJA